

DISSERTATIO ENTOMOLOGICA
INSECTA FENNICA

ENUMERANS.

CUJUS PARTEM SECUNDAM,

CONSENSU AMPL. FACULT. PHILOS. ABOËNSIS

PRÆSIDE

CAROLO REGINALDO SAHLBERG

*Phil. & Med. Doct. Oecon. & Hist. Natur. Profess.
Publ. & Ord. Collegii Imp. Med. Assess. Soc. Imp.
Nat. Studios, Moscov. & Soc. Imp. Oecon. Fenn.
Membro,*

PUBLICO EXAMINI SUBJICIT

PRO GRADU PHILOSOPHICO

FREDERICUS GABRIEL SANMARK,

Stip. Publ. Satacundensis.

In Auditorio Medico die 15 Maji 1819:

h. a. m. s.

ABOË, Typis FRENCKELLIORUM.

THESES.

I.

Quemadmodum inter Vegetabilia Cryptogamica in universum plantæ, serius, quam cæteræ, investigatæ & descriptæ fuerunt, sic inter Animalia Insecta diu neglecta & contemptui habita esse, ex Historia constat Entomologiæ.

II.

Causam iniqui hujus Insectorum contemptus exinde præcipue esse explicandam credimus, quod minutissima hæcce animalcula, neque magnitudine nec utilitate aut noxa mox perspicienda, attentionem hominum in se convertere satis valerent.

III.

Quo enim minutiora sunt Animalia, eo difficilius eoque segnius eorum in universum processit Historia Naturalis.

IV.

Commoda autem & incommoda, quæ plurima afferunt Insecta, in oculos antiquiorum Naturæ scrutatorum non facile cadere potuisse, vel ideo non est mirum, quod Ordini Naturæ universo sustentando eadem magis, quam Oeconomix nostræ privatæ inserviant.

V.

Quo magis vero antiquioribus temporibus neglecta fuit Scientia Entomologica, eo diligentior eidem amplificandæ & systematice pertractandæ recentiori ævo, ultimisque imprimis decenniis, adhibita est cura operaque.

18. Aph. autumnalis: a) brevis, testaceus nitidus, clypeo trituberculato scutelloque nigris, elytris testaceo-rubris punctato-striatis, striis crenulatis.

Schönh. Synon. 1. 72. 20.

Scar. autumnalis Näzen in Act. Holm. 1792. p. 167. n. 1.

Ad Wasam a D. Wasastjerna sero captus autumnno.

Not. Ob colorem testaceum, formam magis ovatam striasque elytrorum crenulatas, speciem ab A. fimetario distinctam potius, quam ejusdem, ut Cl. Paykull monet, varietatem esse suspicor.

19. Aph. nitidulus: elongatus subcylindricus, nigro-piceus, clypeo tuberculato thoracisque lateribus ferrugineis, elytris lividis sutura fusca.

Schönh. Synon. 1. 78. 44.

Scar. ictericus. Payk. Fn. 1. 17. 21.

Habitat in Fennia australi rarius.

20. Aph. merdarius: niger clypeo obsolete tuberculato, thoracis angulis testaceis, elytris flavo testaceis sutura nigra.

Schönh. Synon. 1. 85. 70.

Scar. merdarius. Payk. Fn. 1. 22. 26.

Habitat in stercore sat frequens.

Obs. Variat thoracis lateribus ferrugineis & pedibus testaceis.

a) Cum hæc species non nisi edita jam prima hujus operis particula mecum communicata sit, eandem, quamvis mox post Aph. fimetarium collocandam, hoc loco enumerare liceat.

21. *Aph. niger*: oblongus subcylindricus, niger nitidissimus, clypeo inæquali, elytris tenue punctato-striatis, scutello minuto.

Schönh. Synon. 1, 84. 65.

Scar. terrestris. J. y. Fn. Sv. 1. 22. 27.

Habitat in terra pingvi paludosa Fennix australis rarior.

22. *Aph. plagiatus*: oblongus subcylindricus niger, clypeo inæquali, elytris tenue punctato-striatis plaga rufescente.

Schönh. Synon. 1, 84. 64.

Scar. plagiatus. Payk. Fn. Sv. 1. 23. 28.

Var. b. Elytris immaculatis.

Schönh. l. c. var. β

Habitat rarissime apud nos. Var. a Aboæ, var. b in Prædio Yläne Nygård Paræciæ Pöytis semel legi.

Obs. Var. b ab *Aph. nigro*, cui valde similis est, differt magnitudine fere duplo minori, scutelloque pro ratione corporis paullo latiori.

Clypeo mutico.

23. *Aph. rufipes*: oblongus piceus, subtus dilutior, clypeo thoracisque disco lævibus, elytris striatis,

Schönh. Synon. 1, 79. 49.

Scar. rufipes. Payk. Fn. Sv. 1, 15. 18.

Habitat in stercore frequens.

Obs. Variat ferrugineo-piceus totus.

24. *Aph. nigripes*: brevis subdepressus niger, thorace punctato, elytris punctato-striatis, interstitiis punctulatis, tarsis rufis.

Schönh. Synon. 1. 80. 50.

Scar. luridus var. β. Payk. Fn. Sv. 1. 14. 16.

Habitat in stercore frequens.

25. *Aph. depressus*: subdepressus niger, thorace punctato, elytris rufis punctato-striatis, interstitiis punctulatis, tarsis rufis.

Schönh. Synon. 1. 86. 74.

Scar. depressus, Payk. Fn. Sv. 1. 15. 17.

Var. b. Elytris basi & apice nigricantibus.

Gyllenh. Ins. Sv. 1. 33. 29. b.

Var. c. Elytris nigris, puncto humerali & alio laterali rufis. *Gyllenh. l. 1. var. c.*

Habitat in stercore haud infrequens. Var. b & c. rarius obveniunt.

26. *Aph. luridus*: niger subdepressus, thorace punctato, elytris griseis nigro-striatis, interstitiis punctulatis nigro-maculatis.

Scar. luridus, Payk. Fn. Sv. 1. 13. 16.

Aph. nigripes var. γ. Schönh. Synon. 1. 80. 50.

Habitat in Finlandia rarissime. Ad vicum Pisa prope Aboam a D. *Gabr. Bonsdorff* anno 1779 captus. In Parœcia Eura a me semel lectus.

27. *Aph. lutarius*: brevis subdepressus, niger; ob-

scurus, griseo-pubescentibus, elytris striatis brunneis; basi apiceque rufo-maculatis.

Scar. lutarius. Payk. *Fn. Sv.* 1. 17. 20.

Aph. immundus. Schönh. *Synon.* 1. 82. 56.

Habitat in Finlandia rarissime.

28. *Aph. Prodrusus*: oblongus subdepressus, niger, clypeo lævi, thorace transverso, elytris pubescentibus griseis, plaga magna fusca.

Scar. contaminatus. Payk. *Fn. Sv.* 1. 21. 25.

Aph. consputus. Schönh. *Synon.* 1. 81. 54.

Var. b. Clypeo obsolete trituberculato thoraceque evidentius punctulato,

Aph. punctato-sulcatus. Schönh. *Synon.* 1. 77. 37.

Var. c. Elytrorum plaga nigriori versus scutellum dilatata, thoracis lateribus angustius pallidis.

Aph. punctato-sulcatus. Sturm *D. Fn.* 1. 113. 20. var. β .

Habitat in stercore frequens.

29. *Aph. sphacelatus*: oblongus subdepressus niger, vertici linea impressa, clypeo thoraceque punctatis, elytris glabris griseis plaga fusca.

Aph. consputus var. β . Schönh. *Synon.* 1. 82. 54. β .

Var. b. Elytrorum plaga versus scutellum dilatata, thoracis lateribus angustius pallidis.

Gyllenh. Ins. Svec. 1. 37. 34. b.

Habitat cum præcedente in stercore frequens.

30. *Aph. foetidus*: oblongus convexus niger punctatissimus, thorace utrinque macula rufa, elytris rufis punctato-striatis.

Schönh. Synon. 1. 88a. 91.

Scar. foetidus, Payk. Fn. Sv. 1. 26. 31.

Var. b. Elytris puncto vel macula inæquali pone medium nigra.

Scar. foetidus. Panz. Fn. 39 f. 2.

Var. c. Elytrorum disco lunulaque postica nigris.

Scar. serotinus. Panz. Fn. 67. f. 2.

Habitat in stercoratis, præsertim tempore autumnali.

31. *Aph. testudinarius*: subdepressus, niger obscurus pubescens, elytris sulcatis piceis, maculis sparsis ferrugineis.

Schönh. Synon. 1. 85. 68.

Habitat in Finlandia rarissime.

Obs. Auctoritate D:ni *Schönherr*, a D:o *Gyllenhal* citata, hanc speciem apposui, quamvis eandem videre mihi nunquam contigit.

COPRIS.

Mandibula basi cornea, apice membranacea lanceolata integerrima,

Labium rotundatum apice emarginatum.

Palpi postici pilosi.

Corpus ovatum breve, exscutellatum. Femora intermedia basi remota.

1. *C. austriaca*: æneo-nigra, clypeo punctulato, antice attenuato reflexo, elytris griseo-luridis parce nigro-irroratis.

Mas: occipitis spina antrorsum ascendente basi dilatata.

Femina: clypeo carinis duabus transversis rectis valde elevatis, thoracis tuberculo valido apice subemarginato.

Schönh. Synon. 1. 48. 92.

Var. b. Elytrorum disco toto nigro.

Not. Specie haud diversa, quamvis colore elytrorum valde differt. Clypeus & thorax ut in var. a. Elytra fere tota nigra, sed basis linea introrsum inæqualiter denticulata, ad apicem macula parva & sub margine exteriori griseo-luridis.

Ad Aboam anno 1806 copiose, deinde rarius lecta.

Var. b rarissima.

2. *C. Vacca*: æneo fusca, clypeo rotundato margine reflexo, spina occipitis gemina erecta, elytris luridis nigro maculatis.

Schönh. Synon. 1. 47. 88.

Habitat in Finlandia rarissime. In Parœcia Hauho Tavastiæ a *D. Gabr. Bonsdorff*, semel capta.

3. *C. nuchicornis*: æneo-nigra, clypeo thoracisque lateribus rotundatis, elytris luridis nigro-adsperis.

Mas: Occipite spina erecta basi dilatata.

Femina: Clypeo carinis duabus transversis valde elevatis, thorace antice producto.

Schönh. Synon. 1. 51. 112.

Scar. Xiphias. Payk. Fn. Sv. 1. 32. 39.

Var. b. duplo minor, spina verticis minuta.

Gyllenh. Ins. Sv. 1. 46. 4. b.

Habitat in Fennia australi minus frequens.

4. *C. fracticornis*: fusco-ænea, clypeo productiori, thoracis angulis anticis subreflexis, elytris luridis fusco-adspersis.

Mas: Lamina occipitis utrinque dentata, spina terminali nutante.

Femina: Clypeo lineis duabus transversis, antica arcuata longiori, thorace mutico.

Schönh. Synon. 1. 52. 113.

Scar. nuchicornis. Payk. Fn. Sv. 1. 31. 38.

Var. b. Mas lamina & spina verticis minutis.

Gyllenh. Ins. Sv. 1. 47. 5. b.

Var. c. Duplo aut triplo minor, elytris magis nigro-irroratis.

Gyllenh. l. c. var. c.

Habitat in stercore Fenniae australis frequens.

5. *C. ovata*: pubescens nigra obscura, clypeo rotundato carinis duabus transversis elevatis, elytris obsolete crenato-striatis.

Schönh. Synon. 1. 56. 137.

Scar. ovatus. Payk. Fn. Sv. 1. 33. 40.

Unicum specimen ad Borgoam semet invenisse asserit *D. Savenius*, cujus fide hanc speciem, nemini quamvis cæterorum Entomologorum in Fennia obviam, Faunæ nostræ inserere debui.

CETONIA.

Mandibula lanceolata, subcoriacea tenuis, intus lamina dilatata membranacea aucta.

Maxilla apice angustata integra, ciliata.

Labium & ligula emarginato-bifida, connata.

Corpus latum subdepressum, scutellatum. Elytra basi valde dilatata, ante humerum lamina cuneiformi e substantia pectoris assurgente aucta, margine laterali ante medium exciso. Sternum antice productum.

1. *C. marmorata*: olivaceo-ænea, clypeo truncato; thorace elytrisque atomis numerosis albis, sterno plano rotundato.

Schönh. Synon. 3. 122. 45.

Var. b. Minor, capite thorace scutelloque olivaceo-æneis, elytris rufo-ferrugineis.

Obs. Guttulæ quatuor albidæ, quæ in hac specie, a cæteris atomis in dorso thoracis distinctæ, conspiciuntur, in varietate b quoque adsunt.

Habitat in Fennia australi rarissime. In Nylandia *D. Savenius*; in Territorio Wiburgensi *D. Mannerheim*. Var. b. a *D. Pippingsköld* in Parœcia Pemar lecta.

2. *C. ænea*: virescenti-ænea subtus cuprea, clypeo subemarginato, elytris glabris fovea suturali postica, sterno plano truncato.

Schönh. Synon. 3. 119. 38.

Cetonia metallica. Payk. En. Sv. 2. 203. 3.

Var. b.

Var. b. Supra cuprea albo-irrorata.

Schönh. Synon. 1. c. β.

Var. c. Supra viridi-ænea, albo-irrorata.

Schönh. Synon. 3. 120. 38. γ.

Habitat in floribus & in succo arborum destillante sat frequens.

3. *C. aurata*: viridi-aurea nitidissima pilosa, clypeo emarginato, elytris albo-strigosis, sterno convexo apice subgloboso.

Schönh. Synon. 3. 117. 37.

Habitat in floribus frequens.

TRICHIUS.

Mandibula & labium ut in Cetonia.

Maxilla etiam, articulo primo corneo, intus dilatato, ciliato, secundo membranaceo setoso integerrimo, minime bifido.

Palpi postici intra marginem labii inserti, nec in disco inferiori, ut in Cetoniis nostris.

Corpus subdepressum, scutellatum. Elytra latere integra. Lamina humeralis nulla. Sternum non porrectum. Cætera ut in Cetonia.

1. *T. fasciatus*: niger pallido-tomentosus, clypeo emarginato, elytris atris, fasciis duabus luteis interne confluentibus.

Schönh. Synon. 3. 103. 10.

Var. b. Fasciis elytrorum duabus luteis interne confluentibus, macula ad scutellum rufo-fulva cum fasciâ anteriore latiore unita.

Var. c. Fasciis elytrorum duabus confluentibus; macula ad scutellum rufo-fulva, inter quam & alteram maculam linearem flavam, ex fascia anteriore latiore exeuntem, lineola longitudinalis nigra interjacet.

Obs. In utraque varietate, b. & c. macula ad scutellum fulva in colorem fasciæ, cum qua confluit, flavum, paulatim transit.

Var. d. Fascia elytrorum anteriore latiore juxta suturam decurrente, posteriori, abbreviatæ lunatæ distinctæ, non conjuncta.

Schönh. Synon. P. 3. App. 39. 60. β.

Var. e. Fascia elytrorum anteriore lata decurrente, posteriore in medio interrupta, macula exterior transversa distincta.

Schönh. l. c. var. γ.

Var. f. Fascia anteriore latiore decurrente, posteriore in maculas duas liberas, transverse positas divisa, quarum exterior major est & subtriangularis, interior parva rotundata.

Schönh. l. c. var. δ.

Var. g. Fasciis duabus transversis liberis, lineaque ad suturam decurrente a fascia anteriore distincta, flavis.

Var. h. Fascia anteriore decurrente extrorsum interrupta puncto ad marginem minutissimo, posteriore in maculas duas parvas liberas divisa.

Var. i. Fascia elytrorum anteriore decurrente externe & postice interrupta, puncto ad marginem externum alteroque ad suturam minutissimo, posteriore angustiore parum arcuata, distincta.

Var. k. Fasciis elytrorum duabus abbreviatis maculas duas transversas lunatas formantibus.

Schönh. l. c. var. ε. Gyll. Ins. Sv. 1. 53. 1. var. b.

Var. I. Fasciâ elytrorum unica, ad suturam decurrente, flava.

Obs. Fascia posterior tota abest.

Habitat var. a. in floribus frequens, cæteræ varietates raro obveniunt. Var. d. e & k in Parcicis Lochteâ & Kalajoki Bothniæ orientalis, *D. Mannerheim*; Var. c. f. g & h, ad Wasam, *D. Wasastjerna*; Var. d. i & k in Fennia australi, *ipse*.

2. *T. Eremita*: nigro-piceus depressus, thorace inæquali, scutello sulco longitudinali.

Schönh. Synon. 3. 99. 2.

Mas. *T. Eremita. Gyll. Ins. Sv. 1. 55. 4.*

Fem. *T. Eremiticus. Gyll. Ins. Sv. 1. 55. 5.*

In Insula ad Aboam, Runşalo a *D. von Hellens, Gabr. Bonsdorff & Pippingsköld* olim lectus.

MELOLONTHA.

Labrum coriaceum, late emarginatum.

Mandibula crassa, cornea, arcuata, dentata.

Maxilla brevis, cornea, apice multidentata.

Corpus subconvexum, scutellatum. Elytra abdomine breviora, margine dilatato integro. Tarsi postici biungulati.

1. *M. Hippocastani*: oblonga convexa nigro-picea villosa, elytris testaceis margine summo nigro, stylo ani ante apicem coarctato.

Schönh. Synon. 3. 167. 4.

Var. b. Capite toto, thorace pedibusque nigris.

Schönh. Synon. 3. 168. 4. β.

Var. c. Capite toto, thorace, femoribusque nigris;

Habitat in arboribus Fenniae australis frequens, vespere volitans.

2. *M. solstitialis*: griseo-testacea villosa, vertice, pedore abdomineque nigro-fuscis, elytris lineis quatuor pallidioribus.

Schönh. Synon. 3. 174. 50.

Habitat in Fennia australi frequens. In Carelia; *D. Savenius*; in Saarijärvi, *D. Hast.*

3. *M. brunnea*: cylindrica rufo-testacea glabra, clypeo subemarginato, thorace puncto laterali fusco, elytris striatis.

Schönh. Synon. 3. 178. 71.

Habitat in locis cultis Fenniae australis passim. In Paröcia Ilmola *D. Hast.*

4. *M. Julii*: oblongo-ovata convexa glabra caeruleo-virescens, thoracis lateribus vix pallidioribus, elytris testaceis striatis.

Schönh. Synon. 3. 193. 154. var. γ.

Var. b. Elytris testaceis, plaga ad suturam lata aliaque ad marginem lateralem, a medio elytri incipiente, angustiori virescenti caerulea.

Var. c. Elytris nigro-caerulescentibus.

Schönh. Synon. 3. 196. 154. var. χ.

Var. d. Nigro-caerulescens tota.

Schönh. Synon. 3. 195. 154. var. φ.

Var. e. Virescens tota.

Habitat in Savolaxia & Tavastia rarius.

5. *M. Horticola*: ovata subdepressa hirta cæruleo-virescens, thoracis lateribus sinuatis, elytris striatis testaceis.

Schönh. Synon. 3. 200. 179.

Var. b. Elytris obscure testaceis, sutura margineque infuscatis.

Schönh. Synon. 3. 201. 179. var. β.

Var. c. Elytris nigro-brunneis.

Schönh. l. c. var. γ. Gyll. Ins. Sv. 1. 63. 7. var. b.

Habitat in Tavastia & Nylandia.

Familia II. Lucanides.

Antennarum capitulo pectinato vel lateraliter fissili.

PLATYCERUS.

Mandibula magna porrecta cornea dentata.

Maxilla elongata angusta, tota setosa.

Ligula minuta membranacea integerrima, minime penicillata.

Antennæ fractæ, articulo primo longissimo.

Corpus oblongum parum convexum, glabrum; scutellatnm.

1. *P. Tenebrioides*: niger nitidus, antennis pe-

dibus abdomineque piceis, mandibulis lunatis unidentatis, elytris obsolete striatis.

Schönh. Synon. 3. 328. 1.

Lucanus tenebroides. Payk. Fr. Sv. 3. 48. 3.

In Runsalo a *D. Savenio* semel captus.

2. *P. Caraboides*: cyaneus aut violaceus depressus, subtus obscurior, mandibulis lunatis dentatis, elytris creberrime punctato-striatis.

Schönh. Synon. 3. 329. 2.

Lucanus Caraboides. Payk. Fr. Sv. 3. 49. 4.

Var. b. Totus virescens.

Schönh. l. c. var. β.

Habitat in pratis sylvaticis passim.

3. *P. rufipes*: virescens aut cærulescens depressus, pectore abdomine pedibusque rufis, ore piceo, elytris creberrime punctato-striatis.

Plat. caraboides var. δ. Schönh. Synon. 3. 330. 2.

Habitat in Fennia australi rarissime.

SINODENDRON.

Labrum exsertum, coriaceum, rotundatum.

Mandibula brevis cornea, sub clypeo recondita.

Maxilla brevissima, apice membranacea, ciliata.

Labium corneum, angustatum, integrum.

Ligula brevis, conica, carinata.

Corpus convexum cylindricum, scutellatum.

1. *S. cylindricum*: nigrum, thorace antice truncato.

to quinque-dentato, capitis cornu recurvo postice fulvo-hirto.

Fabr. Syst. Eleut. 2. 376. 1. Payk. Fn. Sv. 3. 140. 1.

Scarabæus cylindricus. Linn. Fn. Sv. 380. De Geer

Ins. 4. 258. 3. T. 10. f. 2. 3.

Habitat in truncis putridis passim,

Not. Femina differt cornu capitis parvo brevi recto, thorace antice vix retuso, solummodo foveolis duabus, carinula media distinctis, excavato, & superficie tota thoracis punctis magnis impressis pertusa.

TROGOSITA.

Palpi quatuor subæquales, articulo ultimo truncato.

Labium coriaceum emarginatum, laciniis rotundatis ciliatis.

Antennæ moniliformes, articulis tribus ultimis crassioribus compressis, ultimo suborbiculato, duobus penultimis intus obtuse prominulis.

Corpus parvum elongatum, depressum, scutellatum.

1. *T. Mauritanica*: depressa, fere plana, supra nigra nitida, subtus rufo-picea, elytris striatis a thorace remotis.

Trogosita caraboides. Schönh. Synon. 1. 155. 5.

Payk. Fn. Sv. 1. 92. 1.

Habitat in Finlandia rarissime. Ad Wasam, D. Wasastjerna; in Yläne Nygård, ipse.

Familia III. Histeroides.

Antennis fractis, capitulo lenticulari compresso, sub-
solido, articulis nempe tam arte junctis, ut æ-
gre discerni queant. Sternum porrectum con-
cavum, os inferne includens.

HISTER.

Mandibula cornea, porrecta, arcuata, dentata.

Maxilla intus ungue arcuato armata.

Labium coriaceum, emarginatum.

*Ligula elongata membranacea, apice bifida, laci-
niis arcuatis acutis.*

*Antennæ fractæ, articulo primo longissimo ar-
cuato.*

Corpus ovatum, obtusum, glabrum, scutella-
tum. Caput parvum retractum. Elytra trunca-
ta, abbreviata, thoraci arte applicata. Tibiæ
compressæ, spinoso-dentatæ.

Fam. I. Frons plana. Thoracis latera
elytraque striata.

Seçt. I. Thoracis lateribus bistriatis.

1. *H. unicolor*: ater nitidus, elytris striis tribus in-
tegris, extima & tribus interioribus abbreviatis,
tibiis anticis tridentatis, dente extimo bifido.

Schönh. Synon. 1. 89. 6.

Habitat in stercore & succo arborum destillante
passim.

2. *H. brunneus*: ater nitidus, elytris externe 5-stria-
tis,